

узгодженість із рухами персонажів та сценою загалом, (3) ізохронія або ж узгодження перекладу з тривалістю оригінальних фраз та пауз [6, с. 43]. Якщо співставляти підходи Шома та Лоу, то фактично усі компоненти доповнюють одне одного: співучість, природність, рима та ритм корелюються із ліпсинком та ізохронією, а сенс – певним чином із кінетичною синхронією. Якщо переглянути відео-фрагмент із прикладу, то можна зрозуміти, що всі компоненти вдало між собою поєднуються – там, де персонаж широко відкриває рота, видаючи подовжений голосний звук, українська версія вдало і природно накладається на картинку, оскільки в цільовій версії наголошення збігається, окрім того смислове наповнення відповідає тому, що ми спостерігаємо на екрані.

Висновки. Проаналізувавши підхід П. Лоу до перекладу пісень, ми виокремили п'ять основних компонентів, які є основними в процесі перекладу пісенного матеріалу: співучість, природність, сенс, ритм, та рима, і додали ще один – синхронізація із відеорядом, яка, у свою чергу, ділиться на три категорії – ліпсинк, кінетична синхронія та ізохронія. Слід зазначити, що для отримання вдалого матеріалу у цільовій мові ці компоненти мають органічно взаємодіяти. Вдалося з'ясувати, які труднощі викликають ці аспекти, а, опрацювавши приклад із мюзиклу «Вонка», ми дійшли висновку, що застосовувати «Підхід пентатлону» цілком реально та можливо для досягнення основних цілей перекладу пісень у кінотекстах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Великий тлумачний словник української мови. URL: <https://slovyk.ua/index.php?swrd=%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%BC> (дата звернення: 18.03.2025)
2. Вонка. URL: <https://uaserials.pro/8339-vonka.html> (дата звернення: 18.03.2025)
3. Вороніна К., Чебанова А. Особливості підходу П. Лоу до перекладу пісень (на матеріалі мюзиклу «Мері Поппінс»). Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов. 2021. № 94, С. 34-39.
4. Лекторіум. URL: <https://lektorium.in.ua/sho-take-rima/> (дата звернення: 18.03.2025)
5. Aleksandrowicz P. Subtitling song lyrics in films–pilot reception research. *Across Languages and Cultures*. 2019. Vol. 20, №. 3. P. 173–195.
6. Chaume F. Synchronization in dubbing. *Topics in Audiovisual Translation*. 2004. P. 35–52
7. Franzon J. Choices in Song Translation: Singability in Print, Subtitles and Sung Performance. *The Translator*. 2008. Vol. 14, №. 2. P. 373–399
8. Low P. The Pentathlon Approach to Translating Songs. *Songs and Significance: Virtues and Vices of Vocal Translation*. 2005. P. 185–212

Паламар Уляна

Науковий керівник – доц. Конкульовський Володимир

ФРАЗЕОЛОГІЗМИ ЯК ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ ВИКЛИК У РОМАНІ АГАТИ КРІСТІ «ВБИВСТВО У СХІДНОМУ ЕКСПРЕСІ»

Фразеологізми є важливою складовою будь-якої мови, оскільки вони відображають історичні, культурні та соціальні особливості народу. Вони додають мовленнєвої виразності, допомагають точніше передати емоції, а також відіграють значну роль у художній літературі. Переклад фразеологізмів є складним завданням, оскільки вони зазвичай мають специфічне

значення, яке неможливо передати дослівно. Це особливо актуально для перекладу творів художньої літератури, де фразеологізми не лише доповнюють текст, а й формують мовленнєвий стиль персонажів, створюють атмосферу та підсилюють художній ефект.

Метою цієї статті є дослідження особливостей перекладу фразеологізмів у романі Агати Крісті "Вбивство у Східному експресі" та аналіз викликів, з якими стикається перекладач під час адаптації фразеологічних одиниць для україномовної аудиторії. Особлива увага приділяється різним стратегіям перекладу, їх впливу на збереження стилістичних, емоційних і культурних особливостей тексту, а також їхньому значенню у створенні атмосфери та мовленнєвого портрета персонажів [2].

Агата Крісті – одна з найвідоміших британських письменниць, яка отримала світове визнання завдяки своїм детективним романам. Її твори перекладені багатьма мовами та неодноразово екранізовані. Вона створила понад 80 творів, серед яких найбільш відомими є «Вбивство у Східному експресі», «Десять негреньят» та «Смерть на Нілі». Її стиль вирізняється логічністю, несподіваними сюжетними поворотами та глибоким психологізмом персонажів. Внесок Крісті в жанр детективної літератури є неоцінним, і її твори продовжують надихати сучасних авторів та дослідників літератури.

Роман «Вбивство у Східному експресі» є яскравим прикладом твору, насиченого фразеологізмами. Персонажі з різних країн та соціальних верств використовують їх досить часто. У цьому контексті аналіз перекладу фразеологізмів набуває особливого значення, адже від правильного вибору еквівалентів залежить якість адаптації тексту для україномовного читача [5].

Стиль Агати Крісті характеризується доступністю викладу, динамічністю та живими діалогами. Наприклад, детектив Еркюль Пуаро часто використовує французькі звороти, що підкреслює його національну ідентичність. Персонажі, які представляють різні соціальні групи та національності, використовують власні мовні та мовленнєві особливості, що створює додаткові виклики для перекладача [3].

Серед поширених фразеологізмів у романі можна виокремити такі, що виражають емоції, іронію або мають образний характер. Наприклад, англійський вислів *to beat about the bush* («ходити навколо» у значенні ухилятися від прямої відповіді) є типовим прикладом, який може бути складним для перекладу без втрати змісту або стилістичних відтінків [4].

Перекладачі використовують різні підходи для передачі фразеологічних одиниць іншою мовою. Основними з них є:

Еквівалентний переклад – використання аналогічного фразеологізму в українській мові.

To pull someone's leg – «розігрувати когось».

To be in hot water – «мати великі неприємності».

A storm in a teacup – «робити з мухи слона».

Калькування – буквальный переклад, який передає лексичне значення, але може втратити стилістичний ефект.

To kill two birds with one stone – «вбити двох птахів одним каменем» (замість природнішого «вбити двох зайців одним пострілом»).

To cry over spilt milk – «плакати над пролитим молоком».

Описовий переклад – пояснення значення фразеологізму без використання сталого виразу.

To have a chip on one's shoulder – «мати образу і шукати привід для сварки».

Адаптація – заміна фразеологізму на інший, більш природний для української мови.

The ball is in your court – «тепер твій хід».

To let the cat out of the bag – «розкрити таємницю» (замість буквального «випустити kota з мішка»).

Перекладач стикається з низкою труднощів під час адаптації фразеологізмів у тексті Агати Крісті. Основні проблеми включають:

Збереження національного колориту. Деякі вирази тісно пов'язані з культурою мови-джерела, тому їхній прямий переклад може бути незрозумілим для українського читача [5].

Відтворення гумору та іронії. Багато фразеологізмів у тексті автора мають гумористичний або саркастичний підтекст, що вимагає особливої уваги під час перекладу.

Різниця у сприйнятті образів. Деякі метафори можуть бути природними для однієї культури, але неприйнятними або малозрозумілими для іншої.

У випадку фразеологізмів з роману Агати Крісті «Вбивство у Східному експресі», кожен вираз має свої особливості перекладу, пов'язані з культурними відмінностями та емоційною насиченістю.

To make one's blood run cold – «Кров застигла в жилах».

Цей фразеологізм вимагає від перекладача точного передавання емоційного стану персонажа. В англійській мові вираз має дуже сильний відтінок жаху чи страху, коли хтось відчуває себе не просто наляканим, а схопленим відчуттям холоду і жаху.

To throw dust in someone's eyes – «Пускати пил в очі».

Цей вираз має іронічне забарвлення, адже його використовують, коли хочуть сказати, що хтось намагається обдурити або заплутати інших. Переклад «пускати пил в очі» є дуже вдалою адаптацією, оскільки в українській мові також існує схожий вислів, що передає ідею обману або маніпуляції, коли хтось намагається відвернути увагу чи заплутати співрозмовника.

A fish out of water – «Як риба без води».

Цей фразеологізм має досить образний характер, адже порівнює людину з рибою, що потрапила в неволю або незвичне середовище, де їй важко адаптуватися.

Переклад «як риба без води» є дуже точним, оскільки він не тільки зберігає значення виразу, але й чітко передає образ риби, яка, опинившись поза своїм природним середовищем, відчувається некомфортно і незграбно.

To play one's cards right – «Грамотно розіграти карти».

У перекладі «грамотно розіграти карти» використано стратегію адаптації, де зберігається метафора, пов'язана з картковими іграми. В оригіналі цей вираз означає діяти обережно і стратегічно, щоб досягти вигоди або уникнути проблем. В українському варіанті також є аналогічний вислів, що зберігає значення розігрування карт в правильному напрямку, і тим самим зберігає відтінок розважливості та розумного підходу до ситуації.

Таким чином, адаптація фразеологізмів у процесі перекладу є важливим етапом, що вимагає не лише точного відтворення значення, але й збереження стилістичних, культурних і емоційних відтінків, які роблять літературний твір таким, яким його задумав автор.

Окремо слід згадати про роль фразеологізмів у формуванні характеру Еркюля Пуаро. Його мова рясніє виразами, які додають персонажу індивідуальності. В українському перекладі важливо зберегти ці особливості, не втрачаючи автентичності мовлення детектива.

Ще однією цікавою особливістю є використання фразеологізмів для передачі соціального статусу персонажів. У романі зустрічаються як аристократи, так і представники нижчих верств суспільства, і їхня мова суттєво відрізняється. Перекладачеві необхідно не лише правильно передати фразеологізми, а й адаптувати їх таким чином, щоб вони відповідали соціальному статусу персонажів в українському контексті. Наприклад, деякі аристократичні вислови можуть бути замінені більш витонченими українськими еквівалентами, тоді як розмовна лексика потребує збереження певної грубості або неформальності.

Переклад фразеологізмів у романі Агати Крісті «Вбивство у Східному експресі» є складним, але важливим завданням. Перекладач має знайти баланс між збереженням змісту, стилістичних особливостей та культурних відтінків оригіналу. Використання різних стратегій – від еквівалентного перекладу до адаптації – дозволяє створити текст, який буде зрозумілим і природним для україномовного читача. Успішна передача фразеологізмів забезпечує не лише точність перекладу, але й сприяє збереженню атмосфери та стилю твору, роблячи його доступним для широкої аудиторії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Крісті А. (2010). Вбивство у Східному експресі. Переклад з англійської: Іваненко І. Київ: Видавництво "Клуб Сімейного Дозвілля".
2. Кузьменко, Т. І. (2008). Переклад фразеологізмів: проблеми та методи. Харків: Видавництво "Фоліо".
3. Мельничук, О. П. (2004). Українська фразеологія: теорія та практика. Львів: Видавництво "Світ".
4. Виноградова, І. О. (2001). Лінгвістика перекладу: теорія і методика. Київ: Либідь.
5. Шевчук, О. (2015). Особливості перекладу фразеологізмів у художніх текстах. Вісник національного університету, 12, 58-63

Цісар Арсен

Науковий керівник – доц. Конкульовський Володимир

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ДРАМАТИЧНИХ ТВОРІВ

Коли люди говорять про художній переклад, то їм на думку найчастіше спадає лише переклад епосу чи лірики, але рідко хтось говорить про драму. Проте переклад драми, як і будь-